

Воробйова Тетяна. Впровадження ефективних методів формувального оцінювання в процес навчання англійської мови за професійним спрямуванням. Аналізуються різні підходи, шляхи та методи удосконалення змісту і технологій оцінювання якості навчальних досягнень студентів у процесі вивчення англійської мови для своїх професійних цілей, їх основні характеристики. Автор представляє порівняльний аналіз використання двох основних видів оцінювання, підсумкового і поточного (формувального), та обґрунтовує їх значення у формуванні іншомовної комунікативної компетенції. У центрі уваги – новітні підходи до впровадження в процес навчання англійської мови основних принципів, методів і видів формувального оцінювання та їх роль у підвищенні мотиваційного фактора у процесі формування усіх видів іншомовних мовленнєвих навичок студентів (читання, письмо, говоріння). Автор доводить, що оцінювальна діяльність потребує врахування багатьох аспектів та рівнів навчальної діяльності: особистісні досягнення студента, результативність та процесуальна сторона засвоєння навчального матеріалу тощо. Поточне (формувальне) оцінювання як складова навчального процесу дозволяє викладачу розробляти та імплементувати різноманітні альтернативні методи оцінювання і забезпечує рефлексію щодо ефективності вивчення курсу, сприяє створенню стимулюючого навчального середовища.

Ключові слова: англійська за професійним спрямуванням, оцінювання, поточне формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання, іншомовна компетенція, мовленнєві навички, навчальний процес.

Воробьева Татьяна. Внедрение эффективных методов формирующего оценивания в процесс обучения английскому языку для профессиональных целей. Анализируются различные подходы, методы и способы усовершенствования содержания и технологии оценивания качества учебных достижений студентов в процессе изучения английского языка для профессиональных целей. Автор представляет сравнительный анализ итогового и текущего (формирующего) оценивания знаний студентов, аргументирует их значение для формирования иноязычной коммуникативной компетенции. В центре внимания – особенности формирующего оценивания в процессе изучения английского языка, его основные принципы и методы, а также значение для повышения мотивации учебной деятельности. Доказано, что оценочная деятельность должна учитывать множество аспектов и уровней учебной деятельности: личностные достижения студента, результативность и процессуальная сторона усвоения учебного материала, а также другие факторы. Текущее формирующее оценивание позволяет преподавателю разрабатывать и внедрять разнообразные альтернативные методики оценивания и обеспечивает рефлексию в контексте эффективности изучения курса, способствует созданию стимулирующей обучающей среды.

Ключевые слова: английский для профессиональных целей, текущее формирующее оценивание, итоговое оценивание, иноязычная коммуникативная компетенция, языковые навыки, учебный процесс.

УДК 811.111'373.2

Юлія Глюдзик

ПОЕТОНИМОСФЕРА ЦИКЛУ “THE CHRONICLES OF NARNIA” К. С. ЛЬЮІСА З ТОЧКИ ЗОРУ ЕТИМОЛОГІЇ ТА МОВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ГІДРОПОЕТОНІМІВ)

Аналізується семантичний клас гідропоетонімів в аспектах їхнього походження та граматичних особливостей. Розгляд власних назв на позначення водних об'єктів зі сторінок фентезійного циклу повістей “The Chronicles of Narnia” К. С. Льюїса через призму зазначених питань дозволяє визначити обумовленість авторського вибору цих мовних одиниць та основні формальні ознаки поетонімів. Виокремлено систему та структурні моделі гідропоетонімів, переважаючими з яких є *онімізований апелятив + of + ім'я* та *онімізований апелятив-означення + онімізований апелятив*. Представлено їхні джерела запозичень та типи творення, де домінують види семантичної пропріалізації. Основними граматичними рисами власних назв цього семантичного класу виділено їхнє активне вживання автором в іменникових відмінках, як називному, так і варіативних присвійних конструкціях, та у притаманних йому синтаксичних функціях підмета й додатка. Як унікальні особливості гідропоетонімів виокремлено партитивні конструкції, омонімічні форми суверопоетонімів та онімізовані апелятиви у множині. Визначено місце гідропоетонімів у загальній поетонімосфері досліджуваного циклу та у формуванні авторського ідіолекту.

Ключові слова: поетична ономастика, поетонім, гідропоетонім, ідіолект, етимологія, структурна модель.

Постановка наукової проблеми та її значення. Питання походження мовних явищ та їхніх граматичних особливостей здавна приваблювали лінгвістів. Етимологічні, структурні та функціональні відомості про лексичний матеріал слугують глибоким джерелом інформації про культурну основу того чи іншого твору, авторські лінгвістичні та творчі вподобання. Плідним матеріалом для встановлення культурної своєрідності та підтвердження обумовленого автором добору усіх мовних явищ шляхом визначення їхнього походження та окремих морфологічних рис є сукупність усіх власних назв художнього твору – поетонімосфери. Саме поетоніми передають близькість мови та культури, віддзеркалюють національний колорит, культурні цінності автора та читача, стають виразниками основних змін у мові на певному етапі її розвитку, особливостей ідіолекту письменника, а отже потребують детального лінгвістичного опису й аналізу.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Термін «поетонімосфера» запропонований українським ономастом В. М. Калінкіним і використовується в рамках поетичної ономастики [1]. Питання вивчення її складових в аспектах етимології та мовного представлення, незважаючи на значну кількість досліджень природи власних назв [5], їхнього функціонування та призначення у художньому творі [4; 6], що викликає інтерес у науковців [2–3], залишається дискусійним.

Мета і завдання статті. Ціль дослідження – висвітлення ключових морфологічних та власне структурних особливостей гідропоетонімів в обраному матеріалі дослідження (фентезійному циклі К. С. Льюїса “The Chronicles of Narnia”), визначення критеріїв їх відбору автором та ймовірного джерела походження.

Для досягнення поставленої мети пропонується вирішення таких завдань:

- визначити структурні типи гідропоетонімів та їхню етимологію;
- розглянути текстове представлення власних назв цього семантичного класу;
- проаналізувати морфологічні особливості поетонімів на позначення водних ресурсів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Серед семантичних способів номінації топопоетонімів чільне місце посідають гідропоетоніми – художні назви морів, океанів, рік, озер та інших водойм. У матеріалі нашої розвідки спостерігаємо доволі розгалужену систему власних назв, що репрезентують водні об’єкти: це і група пелагопоетонімів – назв океанів та морів, і група потамонімів, що іменують річки. Згідно з підрахунками, клас гідропоетонімів представлений 18 поетонімами. Основний пласт власних назв на позначення водних об’єктів складають притаманні поетонімічному стилю автора композити, що відповідають таким структурним моделям: *онімізований апелятив*, *онімізований апелятив-означення + онімізований апелятив*, *онімізований апелятив + of + ім’я*, *ідентифікуючий елемент + онімізований апелятив* *Sea / Ocean, the + онімізований апелятив-означення + онімізований апелятив*, *онімізований апелятив + ім’я*.

Створюючи географію свого дивовижного світу, К. С. Льюїс наділяє його розгалуженою системою річок – невід’ємною частиною будь-якого природного ландшафту. Особливістю потамопоетонімів у матеріалі нашої розвідки є їхня складна онімічна побудова, обов’язковий компонент якої – семантичний ідентифікатор *River* у пре- або постпозиції щодо характеризуючого елемента, що виступає яскравим маркером авторського ідіолекту. Це можна пояснити тим, що наявність у назві онімізованого апелятивного утворення *River* є своєрідною авторською підказкою, яка допомагає, зокрема, маленьким читачам правильно ідентифікувати, позначенням чого є це іменування.

Цілком виправдано двокомпонентне іменування *River Shribble*, що без ідентифікуючого елемента не має нічого спільного з водоймою, а от у комплексі – правильно спроектовує читача на денотат. Ім’я *Shribble* зводить семантику власної назви до річки, що хаотично зивається [10]; саме ця риса вирізняє її з-поміж інших та особливо, пунктуаційно, відзначається Льюїсом у тексті, так, наче він прагне наголосити на ній: “*But there’s a river between it [Ettinsmoor] and us; the river Shribble*” [9, 582]. Авторський неологізм утворено

способом семантичної пропріалізації, в основі якої лежить провідна риса. Як і попередньо проаналізовані гідропоетони, власна назва вживається у називному відмінку та займає позицію підмета.

Особливий інтерес для нашого дослідження становлять і авторські новоутворення на позначення річок *The Rush* та *The Winding Arrow*. Автор знову звертається до метафоричної пропріалізації, поетони настільки вдало і точно дібрані, що з самих назв зрозуміло позначуваний денотат, а відтак зникає потреба в його зазначенні. Власна назва *the Winding Arrow* є текстовим втіленням структурної моделі *the + онімізований апелятив-означення + онімізований апелятив*. У реченні К. С. Льюїс вживає цей двокомпонентний поетонім у ролі обставини: “*he (...) rode away down the Winding Arrow to the coast*” [7, 301]. Новостворений топопоетонім *The Rush* є результатом простої пропріалізації. Щодо синтаксичних рис, то спостерігається її перманентне представлення як підмета: “*Then the Rush might go on deepening its course year after year till you get the little precipices this side*” [7, 373].

Способом метафоричної пропріалізації утворено і топопоетонім *Great River*. Двокомпонентна власна назва моделі *онімізований апелятив-означення + онімізований апелятив* із типовими кореневими морфемами іменує основну водну артерію Нарнії. Її виражальні можливості накопичуються в ході подій і доповнюються синонімічними іменуваннями *The River*, *The River Narnia* та *The River of Narnia* (кожне зустрічається одноразово). Варіативні назви одного денотата є звичними для автора топонімічними утвореннями моделей *онімізований апелятив* (проста семантична пропріалізація), *онімізований апелятив + ім'я* (складання основ), *онімізований апелятив + of + ім'я* (ім'я-словосполучення). Формальними особливостями цих нарнійських власних назв є таке їхнє градаційне введення в твір, як вони перераховані при аналізі, із нашаруванням відомостей приналежності.

За схожою моделлю до топопоетоніма *The River Narnia* утворено й іменування *River Calormen* та *River Archenland*. Якщо уважніше розглянути їх структуру, можна побачити, що Льюїс не використовує ніяких присвійних конструкцій (“___’s ___” або “___ of ___”), а, у своїй манері, добирає назви, в яких *River* – ідентифікатор денотату, а *Archenland/Calormen* – безпосередня назва. Тож ці назви річок є омонімами відповідних суверонімів, що самостійно функціонують у повістях та виконують функцію обставин у реченні.

Усі авторські власні назви групи пелагопоетонімів утворено за моделлю: *ідентифікуючий елемент + онімізований апелятив Sea / Ocean*, яка застосовується письменником без будь-яких видозмін. Пелагопоетони *Eastern Ocean*, *Eastern Seas* та *Eastern Sea* є ні чим іншим як інваріантами назв одного уявного географічного об'єкта. Етимологія цих власних назв переплітається з семантикою, що в комплексі передає значення чогось, що омиває нарнійські землі зі сходу, а його велетенські розміри постійно викликають у Льюїса непевність, чи це кілька морів, чи такі океан. Авторські сумніви закладені в другому компоненті поетонімних форм, значення яких представлено градаційно: *Sea – Seas – Ocean*. Усі три пелагопоетони вводяться в речення як обставини та, фактично, є ідентичними за формою.

Власна назва *Sunless Sea*, утворена Льюїсом на основі ознаки, способом метафоричної пропріалізації. Через ідентифікуючий елемент *sunless* пелагопоетоніма реалізується не тільки його провідна ознака, а й криється в метафоричному значенні безнадійність, неможливість побачити знову сонячне світло.

Цікаві конотації створюють й дві інші структурно однотипні з попередньою власною назвою топопоетонімні одиниці – *Last Sea*, *Silver Sea*. Двокомпонентний поетонім *Last Sea* має буквальну семантику останнього моря, що контекстуально переходить у фігуративне значення останньої перешкоди на шляху до омріяної землі. Однак, якщо відкинути контекст, етимологію авторського новоутворення можна вважати прозорою. У топопоетонімі *Silver Sea* провідною є метафорична ознака, яка теж розкривається під впливом контексту. Численні

лілії, велика кількість світла, що сходить з усіх усюд, створюють візуальний ефект яскравого блиску води. Звідси й онімізований апелятив *Silver*.

До власне гідропоетонімів, які неможливо класифікувати на семантичні підгрупи, відносимо авторські новоутворення *the Great Waterfall* з короткою синонімічною формою *Waterfall* та *Fords of Beruna*. Двокомпонентне топонімічне утворення *the Great Waterfall* репрезентує структурну модель *онімізований апелятив-означення + онімізований апелятив*. Ідентифікуючий елемент *great* передає атрибутивну ознаку розміру, а означений артикль в уточнювальній функції вказує на унікальність розміру водоспаду: "...they saw (...) thousands of tons of water every second, flashing like diamonds in some places and dark, glassy green in others, the Great Waterfall" [8, 761]. Вихідну онімізовану апелятивну назву *the Waterfall* утворено способом простої пропріалізації, у реченнях вона функціонує як додаток та обставина.

Гідропоетонім *Fords of Beruna* дериваційно виступає іменем-словосполученням і, як більшість поетонімів цього типу, дає вказівку на певного роду приналежність (у конкретному випадку – до іншого географічного об'єкта). За будовою ця власна назва відповідає моделі *онімізований апелятив + of + ім'я*, в якій перший елемент, що важливо, використовується у не надто частій для К. С. Льюїса формі множини.

Авторські поетонімні утворення на позначення річок, морів, океанів та власне гідропоетонімів хоч і не надто активно виринають із глибин Льюїсової уяви, однак кожен з них є невід'ємною частиною авторського ідіостилу, має поетонімну цінність, незамінне значення для осягнення твору і створення топопоетонімної картини Нарнії.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Цю семантичну групу поетонімів К. С. Льюїс утворив способами семантичної пропріалізації, вона позначена прозорою етимологією. Граматичні риси власних назв представлено тільки відмінковими особливостями (у більшості випадків називним відмінком, подекуди різними формами присвійного) і синтаксичними функціями (підмета, додатка та обставини). Вирізняються унікальні власні назви з партитивними конструкціями, омонімічними формами суверопоетонімів та онімізованими апелятивами у множині.

Перспективами подальшого дослідження є вивчення функціонально-культурних рис гідропоетонімів на сторінках матеріалу обраного дослідження та розгляд поетонімів інших класів як в етимологічно-граматичному аспекті, так і з точки зору їхнього культурно-стилістичного покликання.

Джерела та література

1. Калинин В. М. Поэтика онима : монография / В. М. Калинин. – Донецьк : Юго-Восток, 1999. – 408 с.
2. Петренко О. Д. Онімний простір казки Роалда Дала "The Minpins" / О. Д. Петренко // *Studia Slavica*. Ономастика. Антропоніміка : зб. наук. ст. / [відп. ред. С. М. Пахомова, Я. Джоганик]. – Ужгород : Вид-во О. Гаркуші, 2009. – Вип. 9. – С. 310–314.
3. Ткаченко Є. М. Особливості функціонування топонімічних поетонімів у поемі Т. Г. Шевченка «Гайдамаки» / Є. М. Ткаченко // *Донец. вісн. Наук. т-ва ім. Т. Шевченка. Мовознавство*. – 2009. – Т. 26. – С. 20–26.
4. Arcamone M. G. Names and Identities in the Italian Detective Story / M. G. Arcamone // *Oslo Studies in Language. Names and Identities* / [ed. B. Helleland, C.-E. Ore & S. Wikstrøm]. – Oslo, 2012. – № 4 (2). – P. 17–27.
5. Blanár V. Proper Names in the Light of Theoretical Onomastics / V. Blanár // *Namenkundliche Informationen* / [herausgegeben von Ernst Eichler, Karlheinz Hengst und Dietlind Krüger]. – Leipzig : Leipziger Universitätsverlag, 2009. – № 95/96. – S. 89–157.
6. Kvašytė R. Proper Names in the Lithuanian Translation of Yann Martel's *Life of Pi* [Electronic resource] / Regina Kvašytė. – Access mode : http://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/3998/icos23_618.pdf?sequence=1.
7. Lewis C. S. The Horse and His Boy / C. S. Lewis // Lewis C. S. *The Chronicles of Narnia*. – London : HarperCollins Publishers, 2010. – P. 199–310.
8. Lewis C. S. The Last Battle / C. S. Lewis // Lewis C. S. *The Chronicles of Narnia*. – London : HarperCollins Publishers, 2010. – P. 665–767.
9. Lewis C. S. The Silver Chair / C. S. Lewis // Lewis C. S. *The Chronicles of Narnia*. – London : HarperCollins Publishers, 2010. – P. 543–664.
10. Online Etymology Dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.etymonline.com>.

References

1. Kalinkin, Valerii. 1999. *Poetika Onima*. Donetsk: Yugo-Vostok.
2. Petrenko Oksana. 2009. "Onimnyy Prostrir Kazky Roalda Dala "The Minpins". *Studia Slavistica. Onomastyka. Antroponimika* 9: 310–314.
3. Tkachenko, Yevhen. 2009. "Osoblyvosti Funktsionuvannya Toponimichnyh Poetonimiv u Poemi T. H. Shevchenka "Haydamaky". *Donetskyi Visnyk Naukovoho Tovarystva Imeni T. Shevchenka* 26: 20–26.
4. Arcamone, Maria Giovanna. 2012. "Names and Identities in the Italian Detective Story". In *Oslo Studies in Language. Names and Identities*, edited by B. Helleland, C.-E. Ore & S. Wikström, 4(2): 17–27. Oslo.
5. Blanár, Vincent. 2009. "Proper Names in the Light of Theoretical Onomastics". *Namenkundliche Informationen* 95/96: 89–157.
6. Kvašytė, Regina. 2009. *Proper Names in the Lithuanian Translation of Yann Martel's Life of Pi*. http://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/3998/icos23_618.pdf?sequence=1.
7. Lewis, Clive Staples. 2010. "The Horse and His Boy": 199–310. In *The Chronicles of Narnia*, edited by Clive Staples Lewis, 199–310. London: HarperCollins Publishers.
8. Lewis, Clive Staples. 2010. "The Last Battle". In *The Chronicles of Narnia*, edited by Clive Staples Lewis, 665–767. London: HarperCollins Publishers.
9. Lewis, Clive Staples. 2010. "The Silver Chair". In *The Chronicles of Narnia*, edited by Clive Staples Lewis, 543–664. London: HarperCollins Publishers.
10. *Online Etymology Dictionary*. Last modified 2014. <http://www.etymonline.com>.

Глюдзык Юлія. Поэтонимосфера цикла "The Chronicles of Narnia" К. С. Льюиса с точки зрения этимологии и языкового функционирования (на примере гидропоэтонимов). Анализируется семантический класс гидропоэтонимов в аспектах их происхождения и грамматических особенностей. Рассмотрение имен, обозначающих водные объекты, со страниц фэнтезийного цикла повестей "The Chronicles of Narnia" К. С. Льюиса через призму указанных вопросов позволяет определить обусловленность авторского выбора этих языковых единиц и основные формальные признаки поэтонимов. Выделена система и структурные модели гидропоэтонимов, наиболее частыми из которых выделены *онимизованный апеллятив + of + имя, онимизованный апеллятив-определение + онимизованный апеллятив*. Представлены источники их происхождения и типы создания, где доминируют виды семантической проприализации. Основными грамматическими чертами имен этого семантического класса выделены их активное употребление автором в именных падежах, как именительном, так и вариативных притяжательных конструкциях, и в присущих ему синтаксических функциях подлежащего и приложения. Как уникальные особенности гидропоэтонимов выделены партитивные конструкции, омонимические формы суверопоэтонимов и онимизованные апеллятивы во множественном числе. Определено место гидропоэтонимов в общей поэтонимосфере исследуемого цикла и в формировании авторского идиолекта.

Ключевые слова: поэтическая ономастика, поэтоним, гидропоэтоним, идиолект, этимология, структурная модель.

Hyudzyk Yuliya. The Poetonym Sphere of the Cycle "The Chronicles of Narnia" by C. S. Lewis from the Point of View of their Etymology and Language Functioning (on the Example of Hydropoetonyms). The article studies the semantic class of hydropoetonyms in aspects of their origin and grammatical features. The group of poetonyms in question has been classified into an extensive system : the subgroup of pelahopoetonyms indicating seas and oceans, together with the subgroup of potamonims representing various rivers. Consideration of proper names denoting water bodies within the suggested issues has proved the author's determined choice of language units and basic formal features of poetonyms. The system and structural patterns of hydropoetonyms have been suggested with two patterns being the prevailing ones: *onymized common noun + of + name, attributive onymized common noun + onymized common noun*. The origin and types of word formation of the given semantic poetonym class have been described in details. The type of semantic propprialization has been pointed out as the dominating word building method of hydropoetonyms. The main grammar features of the given semantic class proved to be their active use in the Common Case and various possessive constructions, as well in typical nounal syntactic functions, i. e. the subject and the object). Partitive constructions, homonymic forms and onymized common nouns in plural form have been described as the unique peculiarities of hydropoetonyms. The significance of hydropoetonyms has been outlined in the general poetonym sphere of the investigated cycle and in the author's idiolect.

Key words: literary onomastics, poetonym, hydropoetonym, idiolect, etymology, structural pattern.